

Культура і Побут

№ 41

Субота 29-го жовтня 1927 р.

№ 41

Напередодні десятиріччя Жовтня

«Наші досягнення, і наші перспективи та чергові завдання». Оце та схема, що ми з нею підходимо до кожного питання, до кожної галузі нашого соціалістичного будівництва. З нею, і тільки з нею ми повинні підійти і до того, що ми зємо «нашою культурою».

Але тут ми мусимо на хвилинку спинитись, щоб умовитися про термінологію.

За десять років у нас багато говорилось про культуру, відмінюючи це слово в усіх відмінках.

Доводилось частенько спостерігати навіть таке сполучення, як «галузь культури», чим поняття «культури» відокремлюється від поняття матеріального будівництва, так само, як у пошів «душа» протиставляється «тілові» і «небесне» — «земному».

Часто доводиться натрапляти на тенденцію під категорію «культури» підводити тільки речі «інтелектуального» порядку, як музика, література, поезія, театр, архітектура, малювання, скульптура то-що; рідше (і то, здебільшого, як вияв вузької вульгаризації) під поняття культури підводиться манера носити краватку або звичку сякати носа в хустку, а не «наодмаш»; і, нарешті, дуже-дуже рідко, лише як виняток, трапляється, щоб слово «культура» вживалося у зв'язку з смородом під річчи Лопані, з станом міської асептизації, з статистичною кривою епідемії, з зайдами в дитини, з тараканами біля плити чи в запічку і парешті — з ратом, серпом та дерев'янозубою боротьбою.

Оця непевність, нерозробленість самого поняття культури є явищем пережиточним. Ця туманність і розпливчатість означення є спадщиною попередньої історичної стадії, коли тодішньому керовникові і господареві життя (він же й директор культурного зросту) — буржуазії, а ще більш — зубрам феодально-кріпачього ладу та попівству, що не втратили були ще свого впливу і за буржуазного ладу в дореволюційній Росії, було невідомо тлумачити культуру, як широкі комплексне поняття взаємозалежних зв'язаних проміж себе процесів класового зросту і розвитку, процесів опанування певною керовничею класом всіх галузей життя і зміцнення тим свого впливу і влади.

Коли ми говоримо про «культуру чорного вівса», «культуру кохінхінських курей», або культуру «маларійного мікроба», — микладаємо в це поняття цілком певний зміст: це значить, втворення таких умов, де можна було б найкраще, найповніше, найширше розвинути природу і якості даної речі.

Тлумачити культуру людського суспільства в повній аналогії з таким тлумаченням для класів-гнобителів та їхніх ідеологів було невідомо. Це було б розкривання карт.

Справді, що складало феодально-кріпачьку, панську, землевласницьку культуру? Не тільки витонченість аристократизму самого

панства, не тільки «лицарська» ідеологія, «вірність» до монарха-сюзерена, культ неземної краси, ніжності жіночих рук, гра на яких небудь там «клавикордах», стиль палаців, призи́рство до «челяді» і вміння тримати ту челядь під батогом, — а ще й ціла низка основних рис, що все це роблять можливим, а саме: темнота селянства, економічна залежність його, влада попівства, релігійність маси і, обов'язково, — примітивне виробничі знаряддя на дрібному хліборобському господарстві.

Що складає буржуазну культуру і сприяє її розвитку? Не тільки Ігорь Северянін, ресторан «Вена», купці та їхні адвокати в міських урвах, а й приватно-власницькі, шкурно індивідуалістичні звички, психологія і побут ширшого маси, лакейство, шкурна конкуренція, релігія з певним ухилом, ілюзія абстрактної рівності, не зачіпаючи економічного коріння її, і т. д. і т. д.

І тому, не декларуючи поняття культури, заплітаючи очі на них, даючи тільки уривки та недопущки означень, культура класів гнобителів разом з тим скеровувала розвиток усіх необхідних для класи керовника даних.

Ми не криємо своєї класової суті. Ми одверто рисуємо диктатуру нашої класи, як необхідну передумову і основне дане класового будівництва, соціалістично-будівничого шляху до комунізму.

І коли ми говоримо про нашу культуру, то ми говоримо про весь величезний, універсальний комплекс процесів розвитку, що робить нас дужчими, як класу, що вдосконалює нашу силу, підвищує наш рівень, розгортає перед нами шлях до повної перемоги.

Це охоплює і господарство, і засоби виробництва, і звички, і побут, і психологію, і матеріальний добробут, і засоби ідеологічного впливу, літературу, музику, всі засоби мистецтва.

Цього комплексу ми не витворюємо з нічого. Ми не починаємо еру пролетарської культури з власної, «пролетарської» кам'яної доби, з вигадування власної абетки, власного пороху, власного паровика і електрики. Але всю цю силу, всі ці засоби культури ми повинні примусити переконати і організувати так, щоб вони були нашою зброєю і розвивати все це далі нашим рішучем.

Треба взяти всю культуру, що її капіталізм залишив і з неї збудувати соціалізм. Треба взяти всю науку, техніку, все знання, мистецтво. Без цього ми життя комуністичного суспільства збудувати не можемо. А ця наука, техніка, мистецтво — в руках спеціалістів і в їхніх головах.

Це сказав Волод. Іл. Ленін ще в 1919 році.

Як узяти, на що взяти, — це ясно з самого слова «взяти». Взяти те, і так, щоб ерудувати ним, щоб воно було нашою зброєю і знаряддям, щоб від цього була користь нашою основному класовому завданню — будівництву соціалізму.

Ми не багато мали в цій величезній галузі десять років тому. З нашої культури у нас була тоді тільки зброя боевого наступу — не навмисть до гнобительського капіталістичного ладу, вихована тим самим ладом, сміливість і рішучість цей лад зламати, щоб на його руїнах збудувати свій.

Та ще за нас була наша історична роль, той комплекс історико-культурних явищ, що говорив уже, хоч і не багатьом далековорим про загибання і декаданс капіталістичної системи і про історичну закономірність, konieczну необхідність ери пролетарської влади і будівництва.

Цю необхідність яскраво відчували пролетаріат. Її науково формулювала комуністична партія.

Але з людей іншої класової культури, що в їх числі — і маса спеціалістів, носіїв культурних досягнень і засобів попередньої доби розвитку, лише окремі одиниці бачили і відчували цю історичну закономірність.

Навіть тим, хто зневірився в «благах» капіталістичної системи і її ладу, хто «приймав» революцію, як стихію, наш наступ не давався початком нової культурної доби.

Стихією огненної кари, бурею, що нищить, змітає, палить старий бруд, каторжанським огне-очищенням, святительством («Двенадцать» Блока), «святою» безоднею варварства («Скифи» Його-ж) з виключно руйнацьким завданням адалася і цим революція.

«В зубах цигарка, примят картуз, —
«На спину б надо бубновий туз, —

«Предатели!
«Пропала Росия!»

— оце так формулювала своє ставлення до нас рядова маса носіїв науки, техніки, мистецтва — маса вихованої буржуазним ладом і для буржуазного ладу інтелігенції.

Масовий саботаж «культурних сил» був виявленням головним чином зневіри в наше історичне право на роль хазяїна і стерничого. Крізь окуляри буржуазних ідеологічних надбудов культури капіталістичної доби дивилися на нас, як на «катів культури» і саботажем боролися з нами во ім'я «культури», розуміючи під нею капіталістичну систему виробництва і буржуазну систему суспільних стосунків.

Що ж ми маємо за десять років на цьому величезному, найважливішому фронті — фронті, що є необхідною передумовою успіху нашого класового будівництва, а, значить, — і світової перемоги?

Маємо в першу чергу основне.

Усім світом, в тому числі і світом ворожим, нас визнано за нову і величезну творчу силу, визнано тому, що не визнати не можна було, не увійшовши в суперечність з яскраво виявленою тенденцією нашого зросту.

Визнано основу нашої культури — нашу історично-закономірну творчу роль, як класичного будівника.

Не тільки з байдужих, не тільки за гроші, за утримання і за спокійний куток у житті, а за совість, й за щирого переконання, на па-

пій роботі працюють сотні тисяч людей, не пролетарів і не селян класово, що вже щиро ніяк не вірять в світову корисність своєї роботи як частини велетенського пролетарського будівництва. Серед тих кол, де десять, дев'ять, вісім років тому побутовою етичною міркою було призирство і зневага до служби «варварам», за добротинний, героїчний крок враховувалася кожна капость робітничому будівництву, — тепер не є рідким явищем горда самосвідомість того, що людина живе і працює в часи світової перебудови, в часи, що надходять через тисячоліття, в часи, що майже героїзму світитимуть на протязі сторіч, і що живе вона, працює вона в передових лавах світового історичного авангарду.

Наше класове будівництво «замовлення» в кожній з галузей матеріально-технічного чи інтелектуального будівництва стало не за страх, не з примусу тільки, а й з переконання, за етичними мірками, **законним соціальним замовленням.**

Ми як клас-керівник «заразили» метою свого будівництва радістю з його успіхів широкі кола суспільства поза межами своєї класи; і це наша перша величезна перемога.

Вона є передумовою і необхідним технічним навіть солутником тих наших успіхів, що ми маємо їх на перших кроках нашого матеріально-технічного будівництва і його ідеологічних оформлень.

Чи є ця перемога остаточною?

Звичайно — ні. Далекі пі! Це перші кроки на шляху нашого культурного зросту.

Ще в багатьох галузях далеко не систематизована та спадщина, що ми її маємо од капіталістичної доби, не вироблено навиків класово-доцільного використання її. Коли це — досить проста справа в галузі матеріально-будівничої техніки, то вже значно складнішою вона є в тих галузях, що охоплюють перебудову форм суспільного життя, де індивідуалізм, як основа буржуазного суспільства виплітається на кожному кроці своїми культурними виявленнями в готових досягненнях і нагадує про необхідність критерія класової доцільності в кожній дрібниці.

В галузі методів ідеологічного впливу, перетворення психології, звичок, морально-етичних мірок, світогляду — тут поле роботи ще ширше, зміст її ще відповідальніший, коли візьмемо до уваги, що в цій галузі спадщина капіталістичного ладу майже вся має свій чітко-визначений зміст, класово-ворожий нам.

В цих галузях — у художній літературі, в образотворчому мистецтві, в музиці, в кіно, в театрі найміцніше і одверто, і в лукаво прихованих виявленнях сидять ті традиції буржуазно-індивідуалістичного світогляду і прагнень, що гостро виявлялися в одвертій боротьбі проти нас, на початку революції, як в суто буржуазних так і в буржуазних же, але вивернутих навпаки, т. зв. анархічних формах.

Тут заховалося ще багато невикритих боїв, божків і боженьок чужої ідеології, що переодягаються у радянське вбрання, за аби-як влаштованою бутафорією немов би служіння робітництву та селянству можуть дуже шкодити нам.

Чіткого критерія класово-будівничої доцільності ця галузь вимагає як найбільше.

Але і в цій галузі нерозуміння і плутанина мусить вживатись. Стимулом вживання її повинно бути і буде наше матеріально-технічне і суспільне соціалістичне культурне будівництво, — наше матеріально творче буття, що визначає свідомість і її оформлення.

М. КОЗІЦЬКИЙ

Пролетаріят і література Заходу

Кожного оглядача художньої літератури сучасного заходу незмінно спокушає перспектива використати огляд для ілюстрації загальної душопасеної тези: «буржуазія розкладається». Показавши в яскравих прикладах літературно-ідеологічний декадентський буржуазі на тлі її політичного і економічного занепаду, оглядач цим обмежується. Пролетарському секторові художньої літератури сучасного Заходу — в кращому разі присвячують кілька загальних фраз, що подають надії. Пояснюється це, по-перше, тим, що пролетарський художній сектор у буржуазному Заході дуже малий, рівняючи до іншої художньої продукції і, по-друге, трудностю підшукати критерій для самого поняття «пролетарський письменник» і «пролетарська література».

Тим цікавіша всяка спроба уважно обстежити питання про сьогодиншню пролетарську літературу на Заході. Цю спробу робить угорський товариш І. Маца в книжці, що вийшла в виданні Комуністичної Академії. Чіткість теоретичних установок книги «Література і пролетаріят» на Заході, марксистський багаж автора, його широке знайомство з трактуванням питання робить книгу корисною для великого кола читачів. Що правда, угорська критика має хибні. — Це вулгаризація поставлених питань — і цілком мала поінформованість в галузі італійської, єспанської, скандинавської і англійської літератури про робітників і для робітників послаблює академічне враження, яке хотілося б дістати від книги. Але питання поставлено широко і це пайголовніше, і ми кинемо користуємося, як приводом для цієї інформаційної замітки.

Питання про пролетаріят у літературі Заходу можна докладно розчленити і розглядати в трьох напрямках.

По-перше: пролетаріят як тема, як сюжетне тло західної літератури.

По-друге — пролетаріят, як постачальник художників слова на Заході і

По-третє — пролетаріят, як соціальний замовник.

Як соціальний замовник художньої літератури, пролетаріят у буржуазних країнах майже не виступає. Якщо в дні молодості буржуазії її художня творчість інша одночасно з політичною і навіть попереджувала її — бо буржуазія задовго до свого політичного забезпечення і гегемонії була економічно забезпечена, то в пролетаріяті, економічно мало забезпеченого, розквіт художньої творчості прийде лише, як результат його політичної творчості, як наслідок переможної пролетарської революції. Чекати тепер (і навіть у перші роки соціальної революції на Заході) розвитку пролетарської художньої (а не публіцистичної) літератури не доводиться. Сучасна європейська літературна оркестра грає цілком під диригентською палочкою буржуазії.

Але, не даючи прямого замовлення художньому слову, пролетаріят, як клас, посередньо робить величезний тиск на її хід, на її теми і сюжети. Ще в 19 році могутній зріст пролетарських кадрів на основі промислової революції викликає величезний інтерес до пролетаріату молоді, бойової школи натуралізму. Правда, народження пролетаріату більше шритує увагу буржуазних художників, як естетичний феномен. Так народжується епопея Еміля Золя — «Жерміналь», присвячене вулгарістам. Лілія Жерміналя особливо розквітає в 20 віці. З одного боку, щільно вивчається трудові процеси в усій їхній різноманітності в особі основних представників цього напрямку П'єра Ампа у Франції, Чарльза Уокера (автора книг «Мід» і «Сталь») в Америці. З другого боку, мотиви Жерміналя переходять у гімни індустріальним колективам в уніаністів і футуристів. В усякому разі ця лінія стоїть дуже далеко від філантропічного тону буржуазної літератури XIX віку типу Жорж Еліот, що підходила до пролетаріату з погляду пауперизму і більше пролила сліз над його сучасним і менше за все думала про його переможне майбутнє.

Йосип Чеховський

Медвеже вухо

(Оповідання).

І.
Сховавши волохаті голови, далеко вперед побігли низенькі кошики життя.

Побігли яром пана Корженівського, на звороті присіли, збилися у купу, заблизкали золотими шалками за козацькою могилу та безладно розсипалися до самого краю землі. Край землі блідо-жовтий.

А там, далі, за краєм — небо. Небо розліялось гарячим густим молоком, напів з синькою і замерло.

У полі спека.

Марніє права, загортаючись у сивий пил.

Хутір «Медвеже» немов лустка.

Нема нікого. Білими плямами стоять хати на широкому горбочку й здається віддала, що в полі маячать вітрила, парусних човнів. За полуднем. Тихо.

Старий, ледяний Гудзик спить у курнику.

Дядько Панас — у клуні. Роскисує довгі сухі ноги, поклав голову в мокре рядно і дихає собі в обличчя махоркою.

Спитися йому, як у камері, де зібралось чимало народу, кудись читає постанову:

— Ну, чого ти? — каже він до Панаса, а сам червоний, як рак, пладний епітільний: нема більш землі... не-ема!..

Панас хоче крикнути. Крикнути та ввесь світ, щоб всі знали, як судді розв'язують селянські справи.

— Нема землі! — повторює голос: до-о-сить! Панас лізе через бар'єр, кидється до столу, що шкритий зеленим сукном, аж спереду сидить жінка Панасова та солодко усміхається.

У сні жінка Панасова, як суддя, товста й сміється вона тихо, недобре, неспаче бариня: — Пана-асю!..

По середньому від хутора дійсно був Панас. Наказ йому дати:

— Скажи, з голоду помираємо... І ще скажи: власну землю просимо повернути.

Пішов Панас шукати правди.

Насамперед — до пана Корженівського. Стояв без кашкета, просив на викуп, навіть гроші примає у кишені.

Оказав пана Корженівський:

— Нічого не знаю... Звертайтеся далі...

Пішов Панас до земського начальника.

Знов просив:

— З голоду помираємо... Чи не можна на зем-туп? Адже земля, як ви знаєте, наша.

Сказав начальник:

— Ти едурів, мужиче... Що з тобою?

І пішов Панас у суд.

Написав заяву.

«Господину мировому... отож треба встановити правду... земля-ж бо з давних давних хуторинська...».

Жовтнева виставка „Книга й преса на Україні за 10 літ“

Тим часом ріст класової сили пролетаріату, викликаючи величезний інтерес до його виробничого побуту в буржуазного письменника, одночасно викликає і його страх. Цей страх майстерно вyalюється в побутових романах еспанської письменниці Конча де Еспіна «Метаст мертвих» і рельєфно проривається в серії різноманітних утопічних романів. Тут буржуазія устами своїх письменників виявляє всю свою ненависть до робітничої класи і страх перед своїм майбутнім. Потребу в робітничих руках буде знищено—вибухнуть сучасні буржуазні утопісти. Робітників замінить механічний автомат. На цю тему написано цікавий роман Клода Ферера «Прирічені» про поголовне знищення робітників і відому п'єсу Карла Чапека «Рур».

Навіть утопії письменників із пролетаріату не зовсім вільні від цих настроїв. Джей Лондон, що намагався по марксистському розв'язати питання про «Залізну п'єту» диктаторської буржуазії майбутнього, був всеж обнятий несприхотаним песимізмом. Тут ми натикаємося на інше питання, зв'язане з сучасною пролетарською літературою на Заході. В буржуазній обстановці країні письменники, висунуті пролетаріатом, швидко і непомітно для себе депролетаризуються, гублячи свої класові риси в туманному дрібно-буржуазному революціонізмі. Найцінніше в цих пролетарських письменників — їхні автобіографічні оповідання. Сюди ми відносимо не тільки Джека Лондона, а й Макса дерсена Нексе. Теми в них пролетарські, дерсена Нексе. Теми в них пролетарські, симпатія до пролетаріату явна, а, проте, їх трактування тем і єргов свої симпатії вже перестають бути класовими. В кращому разі в них пробиваються люмпен-пролетарські мотиви, а в ліричних місцях швидкі переходи від крайньої бадьорості до крайнього відчаю.

Тому наш інтерес до пролетарських письменників Заходу зводиться, головним чином, не до тих місць, що в них вони виявляють свої особисті висловлювання, а до того матеріалу, яким вони оперують, і до тих масових настроїв, що їх вони показу-

ють, не зважаючи на свій набутий богемсько-міщанський індивідуалізм.

Жовтнева комісія при ВУЦВІ ухвалила серед низки заходів, відзначити десятиліття Жовтня на Україні також виставкою «Книга й преса на Україні за 10 літ».

До організації цієї виставки притягнені Українська книжкова Палата та окремі видавництва УСРР. З видавництв до Виставочного Комітету входять представники ДВУ, Книгоспілки, «Пролетарія», «Укр. Робітника» та «Радянського Селянина». Ці видавництва та ще «Юридичне Видавництво НКЮ УСРР», «Наукова Думка» та ЦСУ УСРР — беруть на себе основні витрати на організацію виставки. З інших видавництв у відповідь на заклик узяти участь у виставці, згоду поки що дали тільки такі — «Сайво» (Київ), «Час» (Київ), «Слово», «Рух» (Харків) та «Плужанин» (Харків). Видавництва місцевих харківських газет також беруть участь у виставці. Хоч виставком звернувся до всіх видавництв, але поки від репліки ще немає згоди виставити свої видання. Цікаво відзначити, що з приватних руських видавництв, такі як «Космос» (Харків) та «Светоч» (Одеса) теж поки що

ють, не зважаючи на свій набутий богемсько-міщанський індивідуалізм.

А масові настрої пролетаріату такі могутні, що, не зважаючи на всі несприятливі умови, що в них протікають окремі струмені чисто-пролетарської художньої літератури в різних країнах Заходу, ці струмені вже зливаються в один могутній потік. Сюди відноситься «Фабрична луна» англійського письменника-комуніста Річарда Фокса, ліричні і епічні праці знаменитого Йогана Бехера, проза Франца Юнга, вірші Ериха Мюсама, оповідання Майкеля Гольда, роман шведа Туре Нермана — «Союз трьох», вірші Анрі Рильо.

Головний мотив пролетарської творчості на Заході це інтерес до нашого Жовтня і напружене чекання власного Жовтня.

А. Л.

А через рік на суді вирішимо:

— По указу його імператорського... Панас стояв без кашкетів, в кишенях грошей вже не було.

Пішли на марки.

Напівліній судді сусипилися. Через окуляри глянув на Панаса, зсунув брови.

І закінчив:

— В клопотанні відмовити.

Спека. Нема чим дихати.

На хуторі «Медвеже» викачали повітря. Не жинти, а чорт його знає що.

У сусіда, що погу загубив ще в Мухоморі, зовсім погано.

Обідали Захаркові хреста. Не дали. Обідали Захаркові пошадку в місті. Не дали.

З тої пори, як тільки Захарко згадає людську правду, вип'є «царської» й валяється на подвір'ї біля своєї хати.

— Не підходи! Уб'ю!..

А ще далі, де живе Іван Дурний з Козацькою та Мишка Криволапий — мертве діло...

А добре живеться Лисці.

С такни. Як прийшов на хутор на весні, після революції, так і залишився жити.

Хитра собака, без імені.

Панас назвав його Лисцею.

Так ось. Сидить на лавці Лисця, боролу скаче: справа виходить неприємна.

Ізиди до міста. Кажуть, більшовики повернулись.

Думає:

— Що робити далі?

— Куди зараз тікати?

2.
Спочатку шпрокнувся Гудзик.
Позіхнув. В очах темно.
Ліг на землю. Ще раз позіхнув. Пішов.
Йде Гудзик, дух чує: щось чуже. За хату вибіг, вирк:

— От так штука!
Витягнув морду, напружився та назад. Огав, подумав і знов за хату.
— Гав, гав!..
— Гав, гав!..

Вийшов з клуні Панас, закашлявся.
— Тьфу!
Подивився праворуч.
— Ге, ге, ге!..
Гусаком засміявся. Смачно.
Вачить: дрова та танцює панська свинота. Втікають поляки.
Де поле Мишки Криволапого, шапки митять: блик-блик.

3.
Стояв Панас, аж червонів:
— От би так... За ними!..
Тільки подумав, тут наші летять.
Прямо на хутор.
Небагато, чоловік п'ять.
Прискакали.
— Здравія желяем! — крикнув Панас.
А ті з коней:
— Даймош води!
Панас за відром. На хуторі метушля. Собаки аж заходяться.
Баба Марина з печі згазять.
Власними очима хоче побачити Марина червоних.

обійшли морчанкою пропозицію Виставки.

А між тим, виставка обіцяє бути дуже цікавою й з свого боку рекламою та інформацією про видавничу діяльність і може справити чималу користь самим видавництвам.

Хоч ідея таких виставок і не нова, але такої виставки ще не було, зокрема на Україні. Ця виставка буде перш за все **розрахована на масового глядача**; буде звернуто велику увагу й на художній бік виставки (запрохано спеціального маляра) видані будуть провідники по виставці, достатньо її анонсуватиметься, буде забезпечено штатом підготовлених пояснювачів та добрим помешканням (в Будинкові Промисловості). В основному виставка матиме де-які окремі розділи. Перш за все, дуже цікавий буде розділ, що подасть (за матеріалами друкованих збірок Української Книжкової Палати), історичний розвиток книги на Україні підчас революції. Через те, що за ці 10 літ ми можемо відмітити взагалі декілька етапів у розвитку революції на Україні. Цей розділ виставки буде поділено також на групи за соціальним призначенням для кожного; кожний рік висвітлюватиметься де-якою потребою кількістю найхарактерніших книг, що одночасно демонструватимуть перед глядачем і характерні тогочасні риси з технічного оформлення. Цей розділ, безперечно, буде цікавим і оригінальним.

Далі в виставці окрему частину її займе продукція поодиноких видавництв, що ілюструватимуть тут свої продукційно-ідеологічні досягнення; тут буде виявлено й основну спеціалізацію цих видавництв і разом буде виставлено найважливіші зразки до технічних досягнень того чи іншого видавництва. Експонати видавництв також в історичному розрізі відбиватимуть окремі етапи в їхній роботі. Тут книжки будуть розміщені за певною системою з таким розрахунком, щоб можна було б порівняти досягнення з окре-

Біла тину коні стоять. П'ять хлопців воду п'ють.

Ближче за всіх Панас. Дивиться: один зовсім молодий, обличчя ласкове.

Всміхається.

Говорить по вченому. Мабуть, із студентів. Хтін був Панас щось запитати. Не знав

— як.

Та хлопців сам догадався.

— Ти чого очі випунив? Червоних не бачив?

— Так точно. Бачив!

— Ну, так що?..

Мовчить Панас. В грудях од радості дух стисло.

Баба Марина очі витирає. Мишка Криволапий бігає з відром...

— Спасибі, товаришу!..

— І вам спасибі.

— Теперішки на Варшаву!

— Даймош Аршаву!..

— Щасливої дороги! — говорить Марина, вишвалячись слізьми.

Спустились в яр.

Панас за ними. Дорогу на село показує: до економії пана Корженівського.

— Ото їдьте прямо. Аж до самого...

Під погами бур'ян.

— Накости скільки! — сказав один.

— Нечисть!.. Землю паскудити!..

Панас озирнувся. Оправді: скрізь порожня.

— Шкідлива трава! — сказав хлопець.

— Шкідлива! — запам'ятав Панас.

— Назва їй — мареський екіпето.

— Що ти?..

них розділів—прим., видання з краснотописменства для окремих видавництв (ДВУ, Сайво) то-що...

Окремі питання (як ось преса громадянської війни, то-що) будуть виславлені по окремих вітринах. Щоб зробити виставку, ще більш наочно й дати зводку досягнень по всій Україні, до виставки розробляється низка статистичних діаграм з виробництва та розповсюдження книжкової продукції (її аналіз аж з передвоєнного часу й до наших днів і крім того—порівняння, місце нашої продукції у світовій).

Пам'ятки старовини та музеї Правобережної України на 10-ті роковини Жовтневої революції

(із дорожніх вражень).

Правобережна Україна далеко більше, ніж Лівобережна, має пам'яток культури минулих часів: історичне минуле залишило тут, крім решток від місцевого українського населення, ознаки панування литовців, татар, поляків. Збирання й охорона цих пам'яток, що були розгонулися в часи пореволюційні, призвело до утворення низки нових музеїв та поповнення тих, що існували вже раніш.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ.

Яскравим доказом цього може бути Дніпропетровський краєвий музей, що накопичив заходами невтомного дослідника акад. Д. І. Яворницького масу нових надзвичайно цікавих матеріалів (по відділах—запорізькому, історичному, археологічному, етнографічному, українського мистецтва), що зараз в музеї серед речей, вітрин ледве можна проходити. Звичайно, це заважає огляду тих безцінних скарбів численними екскурсіями й одвідувачами, це кажучи вже про нормальні умови пристойного переховання музейних речей, здебільшого першорядної ваги, що до історії української культури. Поруч з приміщенням музею стоїть недобудований новий корпус для музею, який розпочали споруджувати ще за часів довоєнних, але й до нині, на жаль, цей корпус не закінчено.

Другим доказом творчих культурних досягнень в Дніпропетровському є художній музей, що зріс тут за останні п'ять років. При загальній бідності художніх скарбів України (порівнюючи, напр., з запасами РОФРР), це невеличка (до 800 ММ) збірка малювання, переважно руських художників, яку зараз поповнюють порцеляною, меблями то що в Мо-

скамір пустити для екскурсії на виставці серію діапозитивів з техніки шити, то-що, зоврема—тут же й шро «людину-шпідника» книги.

Ось такою є намір перевести цю виставку. Матеріал до неї є і якщо тільки наші видавництва дружньо стануть до цієї роботи, охоче візьмуть у ній участь, підтримають її,—виставка дуже допоможе, крім інших її завдань, також і справі пропаганди друкованого слова на Україні.

АНТ. КОЗАЧЕНКО.

сковського музейного фонду, став зогнищем освіти для пролетарських і селянських мас Дніпропетровського та його околиць. Непрестанні клопоти за музей директора його тов. Мейстера і уважна праця над експонатами наук, співр. Коренева обійняють поставити цей музей нарівні з іншими художніми музеями України. Серед експонатів звертають увагу твори Айвазовського, Бенуа, Зарубіна, Куїнджі, Котарбинського, Крамського, Кустодієва, Левітана, Мясодова, Мурашко, Нестерова, Павлинова, Рєпіна й інші. Запорізька історико-археологічна експедиція, що у 1927 р. вже розпочала дослідження території Дніпрельстану і всієї тієї історичної місцевості, що через декілька років буде залита водою, обіцяє обслугодити таку силу нових матеріалів, остільки цікавих з наукового боку, що напевне на довгий час Запоріжжя притягне до себе загальну увагу вчених Союзу та закордону. Отже доведеться завчасно подбати про приміщення для використання цих наукових здобутків для освітньої мети.

ОДЕСА.

Одеса має найстаріший в СРСР (понад 100 років) музей історії та археології, в якому є збірки античної культури чорноморського узбережжя європейського значіння, і за останні десятиріччя зробила багато, що до охорони та збирання також і художніх пам'яток. Одеса вже має два художні музеї. Один з них державний (посідає два добрих приміщення), де зібрані колекції картин, гравюр, порцеляни, меблів і т. інш. старого західно-європейського руського походження. Чудове враження справляє відділ архітектури, де зібрано рисунки, фотографії, малюнки, проекти ви-

датніших будівель півдня України. Заселення протягом останніх двох століть цієї колишньої «Новоросії» і побут того часу яскраво виображені в цих, безумовно, з великим знанням справи, зібраних та експонованих директором музею проф. Зейлігером збірках. Одеса, справді, може пишатися своєю роботою по охороні пам'яток мистецтва. Місцевий художній музей присвячений переважно новому руському малюванню (цікава, напр., збірка малюнків Самова) розгорнув масову екскурсійну роботу. Відновлення в цьому році археологічних розкопок на о. Березані, що їх у невеликому розмірі переводив за часів довіськових німецьких археологів проф. Штери, а зараз продовжує його учень проф. Болтенко, також є явище, що свідчить за підйом наукової роботи в галузі дослідження пам'яток античної культури на Чорномор'ї. Розкопки в с. Усатові, біля Одеси, що переводив того року проф. Болтенко і що відкрили ще невідому культуру, поки що припинилися, вважаємо не надовго, бо інтерес українських і німецьких дослідників до цього відкриття примушує продовжувати працю в Усатові й далі. Перед Одеським радянським суспільством повстало зараз нове завдання—потурбуватися за охорону так званого Воронцовського палацу. Це видатний амфітеатральний ансамбль (палац, колонада окремо, надвірні будівлі), яких на Україні можна налічити лише декілька. Зараз частину будинку посідає природничий музей, товариство акліматизації «Юго-Климат» на схилах цієї садиби влаштувало невеличкий зоопарк,—решту займають приватні мешканці. Палац потребує догляду та ремонту (течуть дахи, псується старі стіни росписи),—отже зараз Окрміськгоп заохочує, аби відремонтувати цей будинок. Краєва ж комісія по охороні пам'яток визнає цю садибу за пам'ятник виключного значіння і висловлюється за оголошення його історико-культурним заповідником з належним використанням для освітніх потреб.

ВІННИЦЯ.

За останні 8 років у Вінниці було організовано, крім філії Всенародної Бібліотеки, що провадить ґразкову краєзнавчу роботу, окрема краєва бібліографія, також і округовий музей, в якому найцікавішим є етнографічний відділ (вишивалки, тканини, глиняний посуд, побудові речі то що). Але ж історико-художній збірки, особливо картини, що були врятовані з покинутих маєтків, заслуговують всякої уваги. На жаль, ці речі фактично майже не відомі і з столиць до Вінниці заїздять не дуже часто. А від наслідків вивчення цих пам'яток можна чекати цікавих несподіванок.

— Так, росте на коров'яку.
Всі разом зареветіли.
— Ха, ха, ха!...
— Паскудство...
— Одним словом: царська.
— Ох-ти, мерзота...
— Царська! запам'ятав Панаас.
— А хутор як називається?
— Медвеже.
Хлопці знову засміялись.
— Так, сказав молодший з них: тепер все ясно. Зілля єветься також «медвежий ухом», Місцеве—коров'як:
І до Панааса:
— Земля в тебе є?
— Є.
— Багато?
— Так... щоб не здохнути.
— Добре! сказав хлопець і показав на білу землю: чия земля?
— Пана Корженівського.
— Пана, кажеш?
Хлопець похитав головою.
— Ні, не пана. Тепер воно ваша. Чуєш? Ваша вся земля. Тільки дивись за порядком...
— І зілля царська, геть його!.. додав другий.
— З корінням! сказав третій.
Полетіли далі.
Бачив Панаас, як блиснула шабля. А за ним лягла трава, падав царський скипетр, — медвеже вухо.

У неділю піли з радощів.
Панаас на подвір'ї гопана танцював,
Рантом загадав:
— Стійте... Ще раз сійте...
Витріщив очі. Захитався.
— Трива царська? Медвеже вухо!
І танцював... Ноги підкопувались. Руками ловив повітря.
— Всю траву треба! кричав Панаас: з корінням треба знищити... До кінця... До останнього кінця...
Панаас заліз кобилу. Панааску кобилу й поїхав в поле.
Плугом яр перерівав.
Медвеже вухо з корінням перекинув.
— От... ледачі!
Поруч з Панаасом — Іван Дурний, Серпом жне.
Баби на горі стояли. Сміялись.
— Ха, ха!
Дітям весело. Бігають по траві, верещать. Біленькі головки, як бульки на воді.
Зупинився Панаас.
— Лисиця де?
— Нема!
Догадався Панаас.
— Іван, поклич-но Лисицю!
Пішов Іван, повернувся.
— Нема нікого! Хата порожня!
— Кобила є?
— Нема кобили!
— А ну, хлопці крикнув Панаас і відразу побіг на гору, до Лисичиної хати.
— Го-о-о! загуло навколо,

І всі, хто працював, метнулись вперед, за Панаасом: Іван Дурний, Мишка Кривошаний, діти, баби.
— Собака!
— Лисиця є!
— Жандар!
— Напевно, жандар!
Прибігли.
Хата Лисичина була порожня.
— Де ж тепер його шукати? спитав Панаас, важко дихаючи.
Мишка порадив:
— Догнати жандаря!
— Догнати! Догнати! кричали всі разом.
Виліз Панаас на кігтун, подивився. Не Видко. Мабуть, стежкою, за козачкою могилою, пошкакав у місто Лисиця.
Що поглянув,
— Нема!
Тільки праворуч, де недавно була розвідка, побачив Панаас червону піхоту...
— Наші йдуть! Наші!
І наказав лядко Панаас, начальник хутора «Медвеже», а повагом зустріти червоних.
— Підпалюй Лисицю!..
Горіла хата Лисичина вночі.
А в яру лежало розкидане медвеже вухо— царський скипетр.

Економія горіла догори. Дві ночі.
Марина бачила через вікно, з хутора,
— Господи! Господи!

КАМ'ЯНЕЦЬ.

Чудовим зразком українсько-польського середньовіччя безперечно єдиним по своєму значінню, є Кам'янецька фортеця, що була заснована литовськими князями Корiatовичами в XIV ст., а потім до кінця XVIII ст. перебувала у володінні польської корони, за винятком кінця XVIII ст., коли вона належала туркам, які значно добудували її. Навіть римські папи вкладали свої гроші в спорудження башт цієї фортеці, аби підтримати цей польський поземний Гібралтар, що відіграв роль військового і культурного форпосту шляхетсько-католицької Польщі на східному півдні. Фортеця добре збереглася, — тільки гонтові покриття на баштах погнивали і провалилися. Російський царат виявив свою культуру тим, що спорудив тут в'язницю, рештки будівель якої збереглися у внутрішньому дворі фортеці. Коли б відновити даха і ремонтувати будинок кол. начальника в'язниці, що стоїть майже цілий для влаштування там екскурсації, то виключно по красі і історичному значінню місце могло б перетворитися за сезон десятки тисяч екскурсантів і туристів, виконавши цим значну освітню роботу, та допомігши дефіцитному бюджету Кам'янця. Зараз за 1927 рік фортецю відвідало тільки 1.700 душ. Але ж беручи на увагу повну відсутність популяризації Кам'янця, особливо відомостей про цю фортецю можна вважати, що тільки виключна вага цього пам'ятника викликає такий «самотьок» екскурсантів. Звичайно, що навіть для обслуговування такої невеликої кількості екскурсантів мало мати, як зараз, тільки сторожа (за 5 карб. в місяць), що одирає та замикає ворота в фортеці. Отже цю фортецю, що займає чільне місце серед інших замків старого часу (налічують їх на Поділлі до 15), треба вивчити і видати провідника, скласти якого ласково погоджується відомий знавець Поділля проф. С. Оценський.

В канцелярським історико-археологічним музеєм трапилося недавню неприємну подія: місцева наросвіта примусила його в п'ятий раз (!) переїхати в нове приміщення. Кажуть, що тут він залишиться вже «в серйоз і надовго». Але ж шкода від переїздів, що взагалі увізнена прислів'ям, дала себе відчувати надзвичайно гостро і музеєві, речі якого частково погубилися і потребують впорядкування.

ЖИТОМІР.

Житомирський музей — один з найбільших і найцікавіших музеїв України — посідає зараз садибу б. Шодуара (відділ природничий — геологія, зоологія, ботаніка, оранжерея, парк) і ще два окремі будинки (в одному художній відділ, в другому — етнографічний і історичний). Зразково поставлений відомим геологом Вільським відділ геології і етнографії, наочно виявляє природні багатства Волині що до корисних копалин. Добре складений ботанічний відділ (хоч оранжерея потребує капітального ремонту), чудова колекція металежів. В художньому відділі, добре поставленому знавцем справи Антоновим, скучено, досить велику для провінційального міста, збірку речей мистецтва (німецького з XV ст., італійського, фламандського, французького, руського), емблів, порцеляни, гравюр (до 14 тисяч). Це все — придбання революції. Є речі, що могли б бути окрасою музеїв столиці. Вразіння свіжої наповненої великим досвідом роботи справляє етнографічний відділ яким керує відомий дослідник Кравченко. Кожна річ матеріальної культури українського селянина освітлюється ним всебічно (технологічний, виробничий та ідеологічний комплекс). До праці по вивченню народного побуту ім пригнічені десятки кореспондентів — вчителів всіх округ Волині. Це дає цінні наслідки. На жаль, обмеженість штатів і коштів не дає Кравченкові можливості вповні розгорнути свою роботу. А на це слід було б звернути увагу, давши цьому робітникові можливість закінчити й обробити великі праці, що їм розпочаті.

В. ДУБРОВСЬКИЙ.

3 Київського театрального життя

ВІДКРИТТЯ СЕЗОНУ В ТЕАТРІ ІМ. ФРАНКА.

Сезон в Києві почався цього року в одмінних від тодішніх умовах. Театральне життя в Києві наче б то стабілізувалося: Державна опера й театр ім. Франка розпочинають свої вистави, маючи уже цілий рік праці в Києві, руська драма теж попрацювала рік у стані державної театральної одиниці, — не зазнав буди яких різких змін і дитячий театр ім. Франка.

Отже й мають за собою Київські театри досвід цілого року. І, як що того року, оговтувшись в нових умовах, намагаючи свою базу, зазнавали ці театри серйозних труднощів, то було в них принаймні одне виправдання; пробачити їм можна було різні огріхи й помилки, працюючи бо вони в нових умовах. Цього року, мають уже свою рацію вимоги суспільства до театрів — адже ж була змога на досвіді минулого року вчитись.

Не будемо тут говорити про наслідки праці Франківців за минулий рік. Констатувати тільки можемо, що зміг театр наприкінці сезону певною мірою завоювати глядача. А разом із тим формувалась і думка про потребу довгої й серйозної праці, що перед театром на майбутнє стоїть.

Поточний сезон розпочав театр класичною річчю — «Сон літньої ночі» Шекспіра (ствалення художнього керівника театру Гн. Юри). На найближчий час оголошено «Джума Маліпа» Венедиктова; працює театр над «Товаришем» Левітінної.

Отже приєдналась до невеличкого числа Шекспірових п'єс на українській сцені ще одна. Нема чого тут розводитись про великі обов'язки, які накладає ставлення класичної речі на сучасний, український до того ж сцені. З одного боку — велика є спокуса використати багатющу театральність, надзвичайно легку бодей і в найскладніших п'єсах будову Шекспірових п'єс; приваблює можливість дати акторам матеріал для соковитої, повнорядної, багаторої, навіть у песимістичних п'єсах, гри. А з другого — скільки труднощів дає хоча б віддалення в три сторіччя Шекспіра від наших часів!

Кожна доба, кожна суспільна група протягом того чи іншого історичного періоду на свій шпатель сприймає Шекспіра, по новому тлумачить його типи — найкращий доказ життєздатності його матеріалу. І вдумливо аналізуючи творчість великого драматурга, намагаючись розкрити основне звучання його п'єси, мусить режисер насамперед відшукати той коефіцієнт, за допомогою якого п'єсу Шекспіра легше до сучасного розуміння довести. Виставляти Шекспіра так, як це за його життя робилось — це значить орієнтуватись не на сучасного глядача, а на знаменитий Шекспірівський партнер із його своєрідними глядацькими звичаями, так далекими від нашого часу.

Отже труднощів з Шекспіровою п'єсою чимало. Але ж Шекспір це драматург надзвичайно різноманітний, хоча й живуть в уніт його спадщини найбільше трагедії. Проте образ театр ім. Франка для своєї прем'єри тут своєрідну драматичну форму, що відома під назвою «Маски». «Сон літньої ночі» — характерне двірське видовище, в якому слово тісно пов'язане з музичним і балетним супроводами — були б такі вистави улюбленим для тодішньої аристократії видовищем. Шекспір тут, начебто гдузуючи з серйозної п'єси, вигадливо перекручує всі нитки звичайної інтриги, долаючи про те тільки, щоб дати веселе видовище. Тому й переносить він акцію майже всієї п'єси в ліо, та й оселяє його чарівниками та ельфами.

Матеріал п'єси ставить через свої особливості складне завдання перед театром передати феєричність п'єси, виокрепити такий тон, щоб мигив глядача з далеким від нашого життя казковим тлом.

І перші вимоги стосуються тут до художнього оформлення.

У «Сні літньої ночі» дебютував новий для Києва — художник Комарденков із Москви. Основний план, що на ньому грає п'єсу — це був давній ліс, з якому тільки й можна почати

дивні обертання й пригоди чарівників та ельфів.

Цей і подано — двома, трьома площадками нечисленними колонами, (стовбурами) з широкими лапастими віями (віти). Для підкреслення швидкого руху дієвих осіб сцена повертається, показуючи нову варіацію того ж лісового пейзажу. Не можна сказати, щоб утворювали ці нечисленні лінії тло, яке потрібне для казкової по суті п'єси. Оформлення безперечно цікаве — драгував тільки зайвий портал із колонами по боках сцени — погоджено його з грою акторів добре. Але, як на казкову п'єсу, — визнати його за цілком удаче не можна. За певний мінус уважати можна й впорядкування фінальної сцени, де чи не вперше використано в цій п'єсі верхній план сцени нещадно зайнято його постатями воєк. Хіба ж потрібно було акцентувати цим міць Тезеєвої держави?

Костюми в цій виставі різноманітні, цілком відповідно до тих трьох груп, на які всі дієві особи розподіляються: коханці, лісові персонажі й ремісники. Що до першої групи, то подано її наче б то в давньо грецьких мотивах, звичайно, ніякої історичної точності не додержуючись. Для лісових, казкових осіб чомусь запроваджено цілковито балетний стиль: ельфи, білші, ніж напівроздязнені (гуси, бюстгалтери, — тоненькі стрічки, що їх обкутують); одне лише цим дійсно досягнуто — «як найменше витратити матеріалу».

Інших персонажів — грубих ремісників вдягнуто в прості костюми, своєрідний «прорід» шекспірових часів. У п'єсі відіграють зовсім різні персонажі досить складне завдання: мають вони різними лініями підкреслювати цілковиту свою протилежність казковим лісовим персонажам. Цю п'єсу збудував Шекспір, використовуючи більш, ніж в інших, улюблений їм засіб контрасту. Прекрасна Тітанія закохана в Осново з осяяною головою, гра на неможливість ліній кохання, зворушливий сюжет про Пріама й Тіббу в виконанні грубих ремісників, то-що. Але контраст це момент дуже небезпечний для театального втілення, бо легко тут впасти в пересоду. Отже й було це як найгіршою хибою вистави. Основа з осяяною головою ревів по осяяному, щоразу викликаючи дужий регіт публіки. Здоровий сміх звичайно дуже корисний для нашого глядача момент, але чи має він високу вартість, як що викликавало його саме — осяяним ревом? Чи ж хіба були і в поданій в останньому акті «виставі у виставі». Що правда, хтів тут і Шекспір погдузувати з мандрівних комедіантів що йдають тонкі й зворушливі речі, не маючи на це ніяких відповідних засобів, — але... є всьому межі. Пірам (Пилипенко), Тіоба (Тер. Юра), Лубок (Саготовський) утворили виставу, що в ній балаганні елементи пересаджено було без краю. І не можна це виправдувати тим, що й Шекспір любив жирні, масні фарби, подавати річ так, як вона звучала в Шекспіра, — це значить зовсім не брати на увагу вимог сучасного глядача. Адже ж не подав би жоден режисер літерально всіх скоромних дотепів Гамлета, з якими він звертається до Офелії під час вистави мандрівних акторів, дотепів, що не наслідуються жоден з перекладачів шодати.

Що до інших акторів, то не дали вони нічого особливо нового й цікавого. Нехіть Деметрія до Олени, та настирливе її кохання подано в надто підкреслюючому вигляді. На теж хвибувала й сцена сварки поміж двома жінками. Барвинська, що грала Гермію, надто по-побутовому насакувала, засукуючи рукави на Олену, значно виходячи поза рамці поданого Шекспіром образу.

Отже до підсумків. Далека від наших днів сюжетом і певною навісненою бездієвістю п'єси Шекспіра, надто складна для ставлення, може, звичайно, правити за адорув роаому сучасному глядачеві. Але вимагає ця п'єса складної роботи, щоб «маска» Шекспірова доходила до нашого глядача без зайвого пересадження і щадому.

П. ЧОРНИЙ.

Листи з Москви

(Від нашого кореспондента).

Радянська суспільність і преса вже другий рік провадить завзяту боротьбу з виробничою політикою «Совкіно».

І дійсно — робітничій пресі в чого непокійтись: коли торішня серія історичних картин вже могла стати за символ ознакування радянського кіно міщанською естетикою, то до початку наступного сезону виявилось, що керівники «Совкіно» не тільки нічого не навчилися з досвіду минулого року, але навіть намагаються на численних диспутах і доповідях, підвести комерційно-експортний фундамент під свою дальшу продукцію і борються право на існування нової серії історичних раритетів — як: «Княжна Тараканова», «Цар-звонар», «Петро 1-й і Леді Гамільтон» т. інш.

Але окрім цієї «експортної» серії, яку ми залишаємо на сумлінні керівників «Совкіно» є ще багато радянських, середніх картин, в яких експортна ідеологія, здавалось би, не повинна мати місця.

На перший погляд може здатись, що перші середні фільми цього сезону, що з'явилися на екрані, накреслюють певний поворот виробничої «Совкіно» і «Міграбпомрусь» в бік сучасних радянських тем, в бік відображення сучасного життя й побуту. Вільність з них торкається цікавих потрібних тем — «Отрута», подає проблему батьків і дітей в нашу епоху, коли стала витриманість батька-революціонера, сатартованого в боях революції стикається з м'якотілістю сина, що піднав міщансько-богемському впливу; «Рейс містера Лойда» — розкаже про притоду врангелівського салдата, що після західної політучоби, «зайдем» на океанському пароплаві повертається до СРСР, що став йому рідним; «Така жінка» — могла б показати, як розходяться шляхи і долі двох, що випадково зустрілись в перші роки революції, представників класів — аристократів, дворян і матроса-пролетаря.

Однак, по-за цією радянською зовнішністю у всіх цих фільмах проглядає інтернаціональний кінематографічний штамп, що в кінець витравлює все цінне і робить ці фільми, зокрема невразливі і неясні, — зразками режисерського й сценарного перекручування звичай радянської кінематографії.

«Отрута» — це в своєму сценарному — «семіональному стані» зазнала такої перекройки, що автор сценарію А. В. Луначарський, побачивши перекручений сценарій, сказав, що в такому вигляді його краще зовсім не ставити. Однак фільм був поставлений і до невдалого сценарію — режисер додав свою долю відсутності смаку. Ми щодня читаємо про процеси шпигунів. Ми знаємо, що агенти, що працюють на трошці «некой» держави не оточені якимось романтичним сяйвом, ми знаємо, що ці дрібні люди за трошці продають представникам різних контррозвідок і відділів тенітабів свою радянську батьківщину. Ми знаємо, що робота ця паскудна й брудна і зовсім незрозуміло, на що потрібно було режисеру робити з шпигуна Мельхіора якийсь демонічний фантом, що з темряви виникає і театральні позує. Навщо було йому у фарс обертати всю контр-революційну змову та... зааневивши глядача в неправдоподібності, оперетковості змови богемі, що шантажує шпигуна — закінчити фільм все ж подвійним збивотвом. Боротьба батька, міщанського більшовика зі своїм сином міщансько-богемських настроїв на цьому неправдивому тлі набуває масштабу випадкового епізоду і губить едгартність переконувати.

«Рейс містера Лойда» також цілком негативний фільм — в ньому картини буржуазного «розкладу» затемнюють кволі спроби режисера показати притоду врангелівського салдата, що повертається до СРСР.

«Развеселая клюква» західного побуту тут поєднана з арифметикою західного «приключенського» фільму. Во під, радянського, (наче б то), по настроях, салдата Івана Ковира і покойки Тетяни Руських, не змінюючи ні одного кадру в фільмі — можна підставити Гарі Шпіла або Норґа Уайт. Показано не живі тини, а «ікон» і «іпреси» з набору штампів провінційально передержаного детективного жанру.

Чудовий по своїй «фотогенії», в розрізі точок і салонів, матеріал океанського пароплава, режисером і художником використаний фактично для показу модерних салонів, що в

них забавляється, «розкладається» буржуазія, до речі показана в такому неправдоподібному — шаржованому вигляді, що окрім ніяковості всі ці сцени (діжок, що його у ванні кучають 7 дівчат, фокстроти, шашів-божевільний патов), нічого не викликають.

Однак, коли «Отрута» і «Рейс містера Лойда» при всій неправдивості своїм виглядом, головним чином, зобов'язані режисерському патхенню, то «Така жінка» — остання новинка «Міграбпомрусь», викликає ще більш побоювання тою легкістю і пладенкою скомпонованістю, з якими з'єднані погані сценарій і режисерська трактовка в єдиному устремленні пограти в тон міщанського глядача.

В фільмі накопичена неймовірна кількість мелодраматичних ефектів. Коли бачили цей фільм, мимоволі згадуєш сотні старих фільмів за часів західного «засилья» на радянському екрані.

Треба бачити, з яким знанням численних деталей, що спричиняються до успіху «комерційних західних бойовиків» Егерт поставив свій фільм. Тут вже в наявності не безпорадність і невміння скопіювати потрібне, а навмисна і свідомо фабрикація ринкового товару, однаково «ходкого» і в Москві, і в Берліні.

Ще один фільм з'явився в останні дні на Московських екранах — це «На рельсах» — фільм з життя залізничників «На рельсах» мимоволі сприймається, бо щиро і правдиво подана боротьба чесного робітника, начальника станції з безгосподарністю та хабарництвом. Але яка убогість оформлення! Якими натуралістично-байдужими блідими тонами офарбований цей фільм. В цьому і режисер і сценарист не змогли окремі епізоди зв'язати в послідовне й цілісне повідствування.

Невміння загортитись патосом буднів, кінематографічно обіграти вдячний залізничний побут, існують фільм, але все ж таки, не дивлячись на численні хибі, він незмірно ближчий до радянського глядача, а ніж випрасовані «Така жінка» та «Містер Лойд».

Чи можна обвинувачувати виключно керівників «Совкіно» у всій цій кінематографічній макулатурі? Чи справедливіше лише на них, як це звичайно робиться, вішати всіх собак?

Ми бачимо — що поки всі ці фільми накреслюються тільки як теми — вони цілком позитивні і лише в режисерській, а не часті в сценарній розробці вони набувають всіх своїх негативних рис.

Не пережата сценарна й режисерська криза є однією з основних труднощів на шляху до розвитку радянського фільму.

Сценаристи — монополісти часто-густо дивляться на кіно, як на джерело легкого заробітку, не знають і не вивчають робітничого й селянського побуту й тому «селянський фільм» у нас стає синонімом нудної й неохайної підробки під справжній селянський побут. Жменця старих режисерів ще менш, ніж сценаристів, підготовлені до своїх завдань. Режисери безсилі у виображенні чужого для них побуту і користуються кожною шпаркою в сценарії, щоб відтінити від кожно побуту в знайомі нетрі західного штампу.

А тим часом радянське кіно, по казковому швидко, росте. Виробництво вимагає нових і нових сценаріїв і фільмів і «Совкіно», щоб виконати свій річний виробничий план, приблизно 60 художніх картин, примушено віддавати біля 50% картин молодим режисерам, що ще не поставили ні одного фільму і на виповненні півліції і сценаріях випрошувати цове радянське покоління кіно-режисерів.

Ми можемо вже сподіватись, що нова політика «Совкіно» себе виправдала і 30 молодих режисерів, притянутих до роботи в радянському кіно, спроможуться дати цінних робітників, для радянської кінематографії, а їхні фільми виправлять враження від перших фільмів «Совкіно» і «Міграбпомрусь» в новому сезоні.

Не треба також забувати, що справжнім іспитом досягнень радянського кіно в цьому році будуть історичні фільми до 10-х роковин жовтня, а не перші «рейси» наших режисерів. «Жовтень» — Бізенштейна, «Кінець С. Петербурга» — Пудовкіна, «Москва в Жовтні» — Барнета і «Десять років» — Вефірі Шуб — ось той актив, якому призначено збалансувати пасив нашого радянського кіно-виробництва.

Альф.

100 років з дня народження
М. Бертело

23-го жовтня в Парижі почалося міжнародне урочисте святкування пам'яті одного з видатніших хеміків XIX століття Марселена Бертело, сприводу 100-річчя з дня народження.

М. Бертело — видатний хемік Франції, що відзначився тепіальними відкриттями в галузі хемії та написав велику кількість наукових праць (біля 1800) та розвідок з різних галузей хемії, тому не диво, що пошана пам'яті великого вченого набула інтернаціонального характеру. Бертело багато мандрував по світах, вивчав східні мови, а також брав участь в промисловій роботі — був за своє життя міністром освіти і міністром закордонних справ.

На зштиті, зібрані по міжнародній підписці, в Парижі буде закладено пам'ятник Бертело — «Міжнародній будинок хемії».

На святкуванні в Парижі присутня спеціальна делегація радянських вчених з А. В. Луначарським на чолі.

Перша робітнича консерваторія

З ініціативи групи робітників (друкарів) культвідділ ОРПО порушує питання про організацію в Києві робітничої консерваторії, на зразок Московської. В Москві в ініціативі лчєйки ВКП(б) державна Московська консерваторія відкриває недільну консерваторію для робітників. 23-го жовтня там же відбулись іспити для осіб, що бажають вступити до робітничої консерваторії. З'явилось на іспити біля 600 душ. Перші наслідки іспитів — цілком задовольняючі. Виявлено чимало непоганих музик і співаків. Урочисте відкриття консерваторії в Москві має відбутися в день 10-х роковин Жовтневої революції — 7-го жовтня.

За наміченим планом, курс робітничої консерваторії в Києві розраховано на два роки. Консерваторія матиме два відділи: вокальний і музичний. Протягом першого року навчання в робітничій консерваторії буде провадитись виключно теоретично а на другий рік практичне. Для навчання в робітничій консерваторії буде використано неділі і один-два вечора серед тижня. Приймаються до консерваторії робітників без спеціальних знань, але з музичним хистом, переважно з підприємств. В думка консерваторію відкрити з цього навчального року і використати для неї одне з приміщень музичних Вишів.

3 роботи секції античної культури

(При Науково-дослідчій кафедрі історії західно-європейської культури).

Секція античної культури працює при кафедрі історії західно-європейської культури в складі 6 членів та почесного голови академіка В. Бузескула. За 1926—27 р. провадилась спільна робота всіх членів секції над темою «Соціально-економічні та політичні фактори переходу римської держави від республіки до принципату». Академік В. Бузескул до цієї теми розробив історіографію, науковий співробітник Кацевалов — інтерпретацію спірних і сумнівних питань, науковий співробітник — Державін парцював над соціологічним систематизуванням та історичною обробкою матеріалів до теми, керівник секції Константинопольський комбінував відповідні тексти.

Окрім цієї спільної роботи члени секції працювали індивідуально над дослідженням питань античної культури. Так, академік В. Бузескул працював в галузі історіографії античності. За минулий рік видруковано кілька його наукових праць по спеціальних журналах. Керівник кафедри Константинопольський працював над розробленням окремих питань з мітраїзму. Науковий співробітник Кацевалов продовжував свою велику роботу про культуру грецьких колоній північного берега Чорного моря. Науковий співробітник Державін — працює над дослідженням первісних і домусульманських культур центральної Африки та провадив порівняльне дослідження античної сучасної поезії, стилістики і риторики. Науковий співробітник Лозовик працював над темами з історії Візантії.

Бібліографія й нотографія

П. ВОРОНИН. «На зажинках». Збірка оповідань. Вид. «Рух». Харків. Стор. 233. Тир. 4.000 прим. Ціна 1 карб. 10 коп.

Оповідання збірника написані за часів жорстокої реакції (1907—1914 р.) і віс від них безпорадністю тих днів.

Опочатку хлопчик, потім семінарист і сільський учитель — головна дієва особа оповідань, — скрізь бачить пияцтво, деспотизм, підлість і знущання з людських прав. Найкраща частина сільської інтелігенції — учителі змагаються з повіями, що було знаряддям реакції. В оповіданнях «Радивонка» і «Такий самий» учитель потрапив до в'язниці за розповсюдження нелегальної літератури й просвітну роботу — серед селян. В «Будьмо краї» молодий семінарист хоче впасти своєю коханою — повією з лабетів брутального та п'яного повійського життя. В «Торгах» він бере відступне від конкурента й обдурює його. В «До й після теплого Олексія» учитель позбувається посади за те, що його учні приєднали комуністичну партію, написали переказ руською мовою, тоді, як перед цим добре писали твори рідною мовою. В «Бляшаний самовар відгано» учитель розпитує очі своєму колезі на те, що література руська мова для його учнів майже незрозуміла.

Всі ці події для нас вже в минулому, проте, освітлювати їх треба й тепер, і це виправдує видання такої книжки.

Що з боку ідеологічного. З художнього ж боку тут не все гаразд. Автор не скрізь подержується принципу образного впливу. Реалістичний тон оповідань з ліричними відступами в змалюванні природи часто-густо зривається вигуками логічного порядку й збивається на фейлетон («Будьмо краї», «Бляшаний самовар відгано»). В оповіданні «В суді» автор скорочує звичайні дієві особи і тим самим цілком порушує принципи оповідання. Сюжетове будівництво оповідань, їх внутрішня динаміка аж ніяк не виходять з динаміки фабули, бо остання надзвичайно проста, а в деяких оповіданнях її майже нема. Наприклад, в опов. «Коло церкви» — сільський учитель і дідько Пилип фарбують церкву з надвору, винсу бавляться діти. Вчитель і дідько спокійно розмовляють на випадкові теми. Значна мода — внаслідок горшка з фарбою до долі, і так аж 33 стор.

Проте, розроблення психологічних нюансів, уміння витворити настрої оповідною манірою оповідань — захоплює читача.

Настрої ці, проте, через міру ідилічні та сентиментальні, надто в оповіданнях «Коло церкви», «Будьмо краї» і «Радивонка». Вигідно визначаються перші два оповідання «На Зажинках» і «Щасливий день флора», написані в бадьорих сонячних тонах.

Деякі місця тут, свідчать про дійсно — мистецьке почуття автора: «Тоді він розлігся на пахучій траві й став прислухатися як славно тріпотять коники. Йому здавалося, що то тисячі маленьких срібних дзвоників звіють на стеблинах трави, й вітер, злегка повіваючи, дзвонить ними...» (Стор. 7) і друга: «Сонце випливало з-за хмар і освітлює всі поля. Дошові краплі, як самопівні дороги, виблискували на палящих, а легенький вітерець схиляв їх на землю, тойдаючи зелені й жовті наші. Мов заплакана дитина до матері, так усміхалася земля сонцеві, засмілала до нього радісний привіт» (стор. 19).

Сергій Нияковський.

Г. ХОТКЕВИЧ. «Весна прийшла», для середнього голосу в супроводі ф-п. Сл. Ів. Франка. ДВУ. 2 арк. Ціна 85 коп.

«Vivere memento» для високого голосу з супроводом ф-п. Сл. Ів. Франка. ДВУ, 2 арк. Ціна 75 коп.

При надто малій продукції музсекторів наших видавництв, при їхніх скупих видавничих планах видання творів Г. Хоткевича здається якимсь непорозумінням, прикрість якого збільшується наявністю великої кількості цінних музичних творів, що марно чекають на видавця. Не було б так досадно, якби видано було тільки зазначені вище твори, Г. Хоткевича, так ні ж, — п'ять інших творів видала Книгоспілка і ще кілька — невідомий приватний видавець.

Яка ж художня вартість указаних вище романсів Г. Хоткевича?

Зазначені твори повні загальних тривіальних місць, тупцяння на тониці та домінанті та якихсь химерних «модуляцій».

Треба сказати, що автор пише давно і багато. Очевидно це його потребність, але... від широго серця побажаємо йому наслідувати всіма музикантами прийнятій практиці, а саме: прагнути планового підвищення композиторської техніки необхідної передпосилки до голого бажання творити музику, бо наявність творчого темпераменту зовсім не вичерпує найскладнішої проблеми технічної перемоги над звуковим матеріалом та його опору.

Я. СТЕПОВИЙ.—1) «Trois morceaux» для ф-п. ор. 9. ДВУ, 2 арк., ціна 85 коп. (Окремо: № 1—прелюд. в-шоп—20 коп., № 2—мазурка—20 коп., № 3—«Пісня без слів»—30 коп.).

2) «Мініатюри для ф-п. ДВУ, 2 арк., ціна 80 коп. (з них окремо—прелюд. F-dur, 1 арк.—50 коп.).

На нашу думку, місцями досить солоденький мелос і подекуди—несвіжі модуляції. Зокрема,—в п'єсі «Дансе» втомлює ля-мажорна тональність, а «Chanson» де-що тривіальна і інтонаційно невиправа. Протилежне, в цілому, враження справляє «Prelude» (із зошиту «Trois morceaux») — свіжа лірична музика, рівно як і «Quasi danse», «Petite rose» та, почасти, «Petite valse» (із зошиту «Мініатюри»). Однак, де-який флор салонності та вплив руських еклетиків типу Аренського дає себе почувати в зазначених п'є-

сах. Проте, і в такому своєму вигляді ці п'єси визначають нашого автора, як даровитого композитора.

М. ЛИСЕНКО.—«Дуети», вип. I та II. Книгоспілка (Київ) 7+8 акр., ціна—по 2 карб. випуск. Стаття, редакція й примітки Д. Ревуцького.

В двох зошитах зібрано всі (13) дуети Лисенка: 1-й випуск: 1) Задвіла в долині червоної калини, 2) І шпрокую долину, 3) Ми заспівали розійшлися, 4) Росли укучопці, 5) Тече вода—з-під явора, 6) Коли розлучаються двоє; II-й випуск: 1) На півночі на кручі, 2) Не забудь юних днів, 3) Пливе човен, 4) Пралі, 5) Зійшлися побрались, 6) На провесні, 7) Гроза пройшла.

Вперше друкується (з рукопису) тільки останній дует і почасти дует «Зійшлися побрались» (почасти, бо був друкований у «Рідному Красні» літографським способом).

До нот додано невеличку, але змістовну статтю Д. Ревуцького та його ж примітки. Видання в цілому дуже хороше й серйозне, що як найкраще рекомендує редактора. Потрібно в ансамблевих творах величезна і ці збірки хоч почасти задовольняють її. Та й пора вже перевидавати твори основоположників української музики. Серйозне ставлення до цього й почин Книгоспілки треба всяко вітати.

Ціна невисока (пересічно 30 коп. за дует) Дит.

Література про Жовтень

Огляд художньої літератури, що відбиває Жовтень подається неповно і не претендує на вичерпаність. Тут подається, головне, літера-

туру, що може прислужитися і масовому читачеві і керівникові, доповідачеві чи лекторові до Жовтневих днів.

Красне письменство

З творів українських письменників, що мають революційну боротьбу, новий побут се-

ліяства, робітництва чи інтелігенції, революційних провідників і зокрема Жовтень.

Українською мовою.

Демчук, О.—Комнезамчки. 1925. ДВУ. Стор. 16. Ц. 6 коп. З життя неможливого в перші роки революції на Україні.

Затонський, В.—Вир. З минулого. 1926. ДВУ. Стор. 56. Ц. 25 коп. Малюнки боротьби за Жовтень на початку нашої революції.

Ігулов, С.—Під п'ятою. 1926. ДВУ. Стор. 77. Ц. 30 коп. Оповідання з часів денікінської запліли.

Копиленко, О.—Буйний хміль. Збірка оповідань. 1925. ДВУ. Стор. 309. Ц. 1 карб. 50 коп.

Копиленко, О.—Кара круча. Три оповідання («Кара круча», «Казки», «Весняні закутки»). 1923. «Путь просвещ», Стор. 34. Ц. 15. коп. Усі три оповідання з часів боротьби на початку нашої революції.

Косинка, Г.—В житях. Збірка оповідань. 1926. ДВУ. Стор. 190. Ц. 1 карб. 45 коп.

Лісовий, П.—В революцію. 1925. ДВУ. Стор. 16. Ц. 6 коп.

Лісовий, П.—В тумані. 1924. ДВУ. Стор. 44. Ц. 8 коп. Чотири оповідання на сільські теми нашої доби.

Ложкін, Я.—Віч на-віч. 1926. ДВУ. Стор. 40. Ц. 25 коп. Оповідання про боротьбу т. Котовського з бандитськими загонами.

Мстиславський, С.—5 днів. 1924. «Книгосп.». Стор. 92. Ц. 25 коп. Про перші дні боротьби петроградського революційного пролетаріату.

Панч, П.—Гнізда старі. 1923. «Путь просвещ». Стор. 24. Ц. 10 коп.

Панч, П.—Там, де верби над ставом. 1923. «Путь просвещ». Стор. 36. Ц. 15 коп. Обидва

оповідання охоплюють добу боротьби неможливого з куркулями на початку революції.

Пилипенко, С.—Під Черніговом. 1927. ДВУ. Стор. 45. Ц. 25 коп. Три оповідання (Броневик, У борю, Тамбовці), з часів боротьби з денікінцями.

Полярний, Л.—Останній перевал. 1927. ДВУ. Стор. 88. Ц. 38 коп. Оповідання з часів громадянської війни.

Рід, Джон.—10 днів, що спалили світ. В популярному викладі для селян. 1924. «Черв. Шлях». Стор. 60. Ц. 30 коп.

Серафимович, А.—Залізний потік. З часів громадянської війни. 1927. ДВУ. Стор. 243. Ц. 1 карб. 60 коп.

Фастовський, В.—Трипільська трагедія. 1926. ДВУ. Стор. 64. Ц. 50 коп. Спогади учасника боротьби Київського Червоного полку із Зеленим, в червні 1919 року.

Фурманов, М.—Червоний десант. 1926. ДВУ. Стор. 61. Ц. 20 коп. Оповідання про боротьбу червоного війська з врангелівцями на Кубані.

Хвильовий, М.—Солонський яр, 1924. «Черв. Шлях». Стор. 17. Ц. 9 коп. Оповідання з перших років революції на Україні. Боротьба неможливого з темними елементами села.

Шостак, П.—Матвій Палій. 1925. ДВУ. Стор. 54. Ц. 22 коп. Повість із перших днів революції.

Яковенко, Г.—Прапорщик Голобузенко. 1925. ДВУ. Стор. 32. Ціна 12 коп. Оповідання з життя замощного селян-кар'єриста в часі імперіалістичної і громадянської війни.

Декламатори, збірники

Мосича Н. і Ченіга, Я.—Жовтневе свято. «Час». Стор. 31. Ц. 20 к. Збірник для сельбудів, шкіл та інш. політосвітніх установ.

Пилипенко, Ю.—Десятий Жовтень. Збірник для сельбудів і хат-читалень. 1927 р. ДВУ. Стор. 234. Ц. 1 карб. 50 коп.

Плуг.—Літературний альманах. Збірник перших спілок селянських письменників «Плуг». За редакцією С. Пилипенка. 1924 р. ДВУ. Стор. 220. Ц. 2 карб. 50 коп.

«Червоний Шлях». читанка-декламатор містить багато матеріалу на Жовтневі теми.

Читанка-декламатор. Упорядкував Г. Іванов. 1926 р. «Книгоспілка». Стор. 239. Ц. 70 коп. Читанку-декламатор можна використовувати для сельбудів і хат-читалень.

Чомуна. Декламатор. Упорядкував І. Дитковський. 1925 р. ДВУ. Стор. 311. Ц. 1 карб. 15 коп.

Ленін у Жовтневій літературі. Спогади. За редакцією і з передмовою В. Чубаря. ДВУ. «Черв. Шлях». Стор. 153. Ц. 60 к.

Гарт. Альманах перший. Спілка пролетарських письменників «Гарт». 1924 р. ДВУ. Стор. 177. Ц. 2 карб. 20 коп.

Жовтень. Збірник присвячений роковинам Великої Пролетарської Революції. 1922 р. Вид. Всеукр. Літ. ком-ту «Худсектору Головополітосвіти, стор. 160. У збірникові вміщено твори Хвильового, Сосюри, Йогансена, Поліщука, Сісаренка, Підмогильного, Мамонтова та деякі критичні статті.

Білицький, О.—Двадцять років пової української лірики (1903—1923 рр.) 1924. ДВУ. Стор. 78. Ц. 30 коп.

Доленго, М.—Критичні етюди. 1925 р. ДВУ. Стор. 73. Ц. 63 коп.

Капустанський, І.—Спеціальна пісня на українському ґрунті. 1924 р. ДВУ. Стор. 31. Ц. 30 коп.

Коряк, В.—На літературному фронті. Українська література перед VII Жовтнем. 1924 р. ДВУ, стор. 28. Ц. 25 коп.

Коряк, В.—Організація Жовтневої літератури. 1925 р. ДВУ. Стор. 274. Ц. 2 крб. 25 коп. Газетні та журнальні статті В. Коряка за рр. 1910—1924.

Лейтес, А.—Жовтень і Західна література. 1924 р. «Черв. Шлях». Стор. 37. Ц. 45 коп. (Така ж праця в її рус. мовою).

Лейтес, А.—Ренесанс української літератури. 1925 р. ДВУ. Стор. 34. Ц. 40 коп.

Момот, І.—Літературний комсомол. Статті. 1927 р. «Пролетар». Стор. 95. Ц. 45 коп.

Савченко, Я.—Поети й белетристи. 1927. ДВУ. Стор. 191. Ц. 1 крб. 20 коп.

Поезії

Антологія російської поезії в українських перекладах. 1925 р. ДВУ. Стор. 283. Ц. 1 крб.

Атаманюк, В.—Жовтень. Поезії. 1923. Стор. 20. Ц. 40 коп.

Еллан, В.—Наші дні. Поезії. 1923 р. ДВУ. Стор. 36. Ц. 10 к.

Еллан, В.—Удари молота і серця. Поезії 1924 р. ДВУ. Стор. 24. Ц. 10 коп.

Жовтень.—Збірник революційних пісень з нотами. 1924 р. «Черв. Шлях». Стор. 60. Ц. 85 коп.

Йогансен, М.—Пролог до комуні. Поезії. 1924 р. «Черв. Шлях». Стор. 24. Ц. 10 коп.

Сосюра, В.—Залізняк. Епопея. 1924. «Черв. Шлях». Стор. 47. Ц. 50 коп.

Сосюра, В.—Місто. Збірка віршів. 1924 р. «Черв. Шлях». Стор. 59. Ц. 50 коп.

Тичина, П.—Живем комуні. 1924. «Черв. Шлях». Стор. 24. Ц. 15 коп.

Тичина, П.—Замість сонетів і октав 1920 р. «Друкар». Стор. 82.

Тичина, П.—Плуг. 1920 р. «Друкар». Стор. 48.

Тичина, П.—«Соняшні кларнети». 1920. Друкар. Стор. 72.

Чумак, В.—Червоний заспів. Збірка поезій. 1922. ЦК СМУ. Стор. 16.

П'єси

Антоненко-Давидович, В.—Литари абсурду. П'єса на 4 дії. 1924. «Черв. Шлях». Ц. 30 коп. П'єса освітлює боротьбу Червоного війська з петлюрівцями.

Головко, А.—«В червоних шумах». П'єса на 3 дії. 1925. Стор. 41. Ц. 25 коп.

Дий.—Напередодні (Ленінський кур'єр). П'єса на 3 дії. 1925. ДВУ. Стор. 30. Ц. 15 коп.

Дніпровський, І.—Любов і дим. П'єса. 1926. ДВУ. Стор. 93. Ц. 1 крб. П'єса з часів перших років революції на Україні.

Долінов, М.—Жовтень. Агітаційна п'єса на 4 дії з прологом і апотеозом. 1921. ДВУ. Стор. 15.

Куліш, М.—«Дев'яносто сім». 1925. ДВУ. Стор. 80. Ц. 30 к. Відома п'єса в неможливого життя в часи голоду на Україні.

Левітіна, С.—Маріяка. 1925. ДВУ. Стор. 88. Ц. 35. Соціально-побутова драма на 5 дії з часів 1918—1919 років.

Повзнер, А.—Дочекалися своїх. П'єса на 3 дії. 1922. «Путь просв.» Стор. 48. Сюжет взято з подій 1918 року з часів боротьби червоного робітництва з реакціонерами.

Стабовой, Ю.—Вир. П'єса на 3 дії. 1926. ДВУ. Стор. 48. Ц. 30 к. П'єса за оповіданнями В. Зановського «Вир», з часів громадянської війни на Україні.

Чижевський, Д.—Куркуль. Драма на 3 дії. 1928. «Путь просв.» Стор. 40. Ц. 25 коп. Агітаційна п'єса упертої боротьби неможливого куркулів.

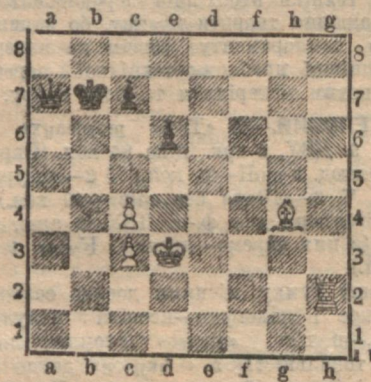
Яндало, П.—Крицевий гуд. П'єса на 3 дії, з часів верхніх днів революції. 1922. ДВУ. Стор. 84. Ц. 14 коп.

Шахи й шашки.

за редакцією І. Л. Янушпольського.

№ 40. 29 жовтня 1927 року.

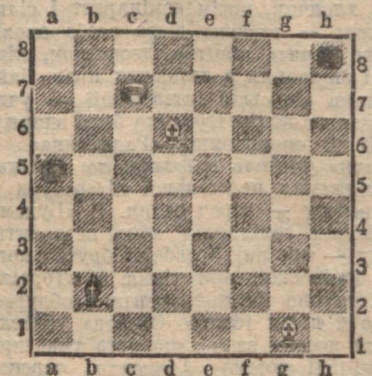
Етюд № 37. Ф. Прокона.

Білі—Кр d3 Th2 Cg4 п. c3, c4. (5)
Чорні—Кр b7, Фa7 п. c7, d6. (4)

Білі виграють.

Етюд № 35. Я. Юрицького.

Білі—Дамки d6, g1, шашки c7. (7)
Чорні—Дамки b2, шашки a5 h8. (3)

Білі виграють.

Партія № 28. Гамбіт Черезвих пішаних.

Відіграно на Всесоюзному турнір-чемпіонаті 28 вересня 1927 р. у Москві.

Білі—Я. С. Вільнер.

1. d2—d4	d7—d5
2. K b1—c3	K g8—f6
3. C c1—g5	C c8—f5
4. f2—f3	K b8—d7
5. Ф d1—d2	h7—h8
6. C g5 : f6	K f7 : f6
7. Ф d2—f4	e7—e6
8. e2—e4	d5 : e4
9. f3 : e4	O f5—g6
10. O-O-O	C f8—b4
11. K g1—e2	O-O
12. g2—g4	c7—c6
13. C f1—g2	Ф d8—a5

1) Правильно пожертвування якістю; білі правильно користуються з відкритої лінії h.
2) Єдиний хід, білі загрожують 20. Ф f4—h4 і 21. Ф h4—h8 мат.
3) Коротка, але цікава партія.

Чорні—А. А. Смородський.

14. h2—h1	T f8—d8
15. g4—g5	h6 : g5
16. h4 : g5	K f6—h7
17. e4—e5	C b4—e7
18. T h1 : h7!!	C g6 : h7
19. T d1—h1	C h7—g6 ²⁾
20. Ф f4—h4	f7—f6
21. g5 : f6	g7 : f6
22. e5 : f6	Ф a5—f5
23. Ф h4—h8+	Kp g8—f7
24. Ф h8—g7+	Kp f7—e8
25. Ф g7 : e7 ³⁾	Мат

Хроніка

МАТЧ КАПАБЛАНКА—АЛЬОХІН. 18, 19, і 20 партії матчу також закінчилися нічиєю, 21-у партію виграв Альохін. Стан: Альохін+4, Капабланка+2.

Всесоюзний турнір-чемпіонат закінчився перемогою Романовського (Ленінград) та Богатирчука (Київ). Обидва виграли по+14½. Далі Дуа-Хотимирський (Москва) і Модель (Л) по+13, Таблицю турніру подамо у бл. №

Всесоюзний турнір-чемпіонат по шашках закінчився перемогою т. Бакуменко (Харків) Соколова (Москва). 3-є місце зайняв колишній чемпіон СРСР—В. В. Мідков.

На Всесоюзному турнірі профспілок 1 місце зайняла команда Гадторгслужбовців.

Хроніка

ФІЛІЯ МУЗИЧНОГО Т-ВА ІМ. ЛЕОНТОВИЧА В ЖИТОМИРІ.

46-Х в Житомирі відкрито філію музичного т-ва ім. Леонтовича. На відкритті відбувся концерт силами філії. Було виконано твори членів Волинської філії: Ляшечевича — Кантата Леніну для мішаного хору, Скорульського — тріо для фортепіано, скрипки та віолончелі, романси й твори інших композиторів.

Правління Волинської філії складається з 5 членів і 2-х кандидатів. Робота філії розподілена поміж секціями: композиторською, етнографічною, хоровою методологічно-інкільною і виконавчою. Всі секції зараз розпочинають свою виробничу й творчу роботу.

ПЕРСОНАЛЬНІ ПЕНСІЇ ДЛЯ РОБІТНИКІВ ОСВІТИ.

Колегія Наркомосвіти ухвалила підняти перед Наркомсоцзабезом питання про надання персональної пенсії професорові Вахтовській, що працювала 25 років на педагогічній ниві, і з них 10 років безперервно в інституті ім. Лисенка. Ухвалено також підняти питання про надання персональної пенсії академіка Вагальця в зв'язку з 50-тирічним ювілеєм його наукової та громадської діяльності.

Лист до редакції

З приводу 10-тиріччя Жовтневої революції, правління Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства ухвалило звернутись через вашу газету до всіх наукових установ і організацій України і приватних осіб, що мешкають в межах її з проханням повідомити ВУНАС про всі наукові роботи в галузі сходознавства, які провадились на Україні за останні 10 років, починаючи з 1917 року, так науковими установами і організаціями, що їхні праці не було оголошено, як і приватними особами, що працювали в індивідуальному порядку й за власною ініціативою.

Правління ВУНАС просить всіх зацікавлених в цьому осіб і організацій надіслати вказані вище відомості в галузі історії, археології, побуту, культури, мистецтва, мови, літератури, етнографії, політики і економіки, а також мемуари та записки про подорожі по східних країнах, визначивши в них відомостях про рукописи, журнали, статті, збірники та окремі видання, в яких було вміщено підсумки сходознавчої роботи і що їх зараз немає на книжковому ринку УСРР.

Заст. голови ВУНАС Л. Величко.

Учений секретар В. Федоров.